

Igitabu cya Daniyeli — Ijana na Mirongo Itanu na Kane

Kuelewa Njozi ya Mwisho ya Danieli: Umuhimu wa Belteshaza na Kufunuliwa kwa Unabii

Jeff Pippenger
2024-03-23

Njozi ya mwisho ya Danieli inajumuisha sura tatu za mwisho. Sura ya kwanza kati ya hizo, sawa na ya mwisho wa hizo sura tatu, inaeleza uzoefu wa Danieli, na sura ya katikati inaonesha historia ya kinabii inayohusu kuinuka na kuanguka kwa mwisho kwa mfalme wa kaskazini wa bandia. Sura ya kwanza ni kama ya mwisho, na sura ya katikati inawakilisha uasi wa mfalme wa kaskazini wa bandia. Njozi ya mwisho ya Danieli, njozi ya Mto Hidekeli, hubeba muhuri wa Alfa na Omega, ambaye ndiye Kweli. Tunapoanza kuishughulikia njozi ya mwisho ya Danieli, tutaanza na aya ya kwanza.

“Negore rechitatu chokutonga kwaKoreshi mambo wePezhiya, shoko rakazarurirwa Dhanieri, wainzi Bheriteshazari; uye shoko iroro rakanga riri rechokwadi, asi nguva yakatarwa yakanga iri refu; uye akanzwisisa shoko racho, akava nokunzwisisa kwechiratidzo.” Dhanieri 10:1.

Kune zvokwadi zvinoverengeka zvakaputirwa mundima iyi. Chekutanga izita raDanieri rokuti “Bheteshazari”.

Vakuru vebarwa vakavapa mazita: Dhanieri akamupa zita rinonzi Bheriteshazari; Hanania akamupa rinonzi Shadhiraki; Mishaeri akamupa rinonzi Meshaki; naAzaria akamupa rinonzi Abhedhinego. Dhanieri 1:7.

Mubhuku rokutanga, Dhanieri akapiwa zita rokuti “Bheteshazari,” uye haachazivikanwazve sa“Bheteshazari” kusvikira chiono chake chokupedzisira chaziviswa. Naizvozvo, Bheteshazari ndiro zita rake muuchapupu hwake hwokutanga nehwokupedzisira. Kushandurwa kwezita muchiporofita kunomirira chiratidzo chouhukama besungano pakati paMwari navanhu Vake. Ishe pavakapinda musungano naAbramu naSarayi, vakashandura mazita avo kuva Abrahama naSara. Vakashandura zita raJakobho kuti ave Israeri, uye vanovimbisa kupa vanhu Vavo vesungano vomazuva okupedzisira zita idzva.

Ngenxa yeZiyoni andiyi kuthula, nangenxa yeYerusalem andiyi kuphumla, kude kube bubulungisa bayo buphuma njengokukhanya, nosindiso lwayo lube njengesibane esivuthayo. Iintlanga ziya kulubona ubulungisa bakho, nabo bonke ookumkani baya kulubona uzuko lwakho; yaye uya kubizwa ngegama elitsha, eliya kubizwa ngumlomo weNkosi. Isaya 61:1, 2.

Kwa Wafiladelfia, ambao ndio wale mia moja arobaini na nne elfu wa siku za mwisho, Yeye pia anatoa ahadi hii.

Uyo anokunda ndichamuita mbiru mutemberi yaMwari wangu, uye haachazombobudizve kunze; uye ndichanyora pamusoro pake zita raMwari wangu, nezita reguta raMwari wangu, iro

Jerusarema idzva, rinoburuka richibva kudenga kuna Mwari wangu; uye ndichanyora pamusoro pake zita rangu idzva. Ane nzeve, ngaanzwe zvinorehwa noMweya kukereke. Zvakazarurwa 3:12, 13.

Vaporofita vanofananidzira vanhu vaMwari vomumazuva okupedzisira, uye kusiyana naAbrahama, Sara, naIsraeri, zvinorehwa chaizvo nezita rokuti Bherites hazari hazvizivikanwi. Zita rinopiwa neMwari kuvanhu Vake vomumazuva okupedzisira kuti rimiririre ukama Hwake hwesungano navo izita risingazivikanwi kusvikira panguva yaanovapa zita iroro. Zita rokuti Bherites hazari riri kuzivisa Dhanyeri sevanhu vaMwari vesungano veFiraderifia mumazuva okupedzisira, asi zita chairo rakavanzwa kusvikira pakuiswa chisimbiso, nokuti zita racho rakanyorwa pahuma dzavo, panovewo ndipo panonyorwa chisimbiso.

Ndzi langutile, naswona, waswivo, Xinyimpfana xi yime entshaveni ya Siyoni, naswona a ku ri na xona va dzana-nkaye-mune wa magidi, lava a va tsariwe vito ra Tata wa xona emimombyeni ya vona. Nhlavutelo 14:1.

Dhanieri anonzi Bherites hazari muchitsauko chokutanga uyezve muchitsauko chegumi, nokudaro achizvitsanangura sechiratidzo chebato remutumwa wokutanga, uye rebato remutumwa wechitatu; nokuti chitsauko chokutanga chinomirira shoko romutumwa wokutanga, sezvakamboratidzwa zvakadzama muzvinyorwa zvakapfuura. Naizvozvo chitsauko chegumi chinomirira bato remutumwa wechitatu, uye vanhu vesungano vomazuva okupedzisira. Ndimba iyi inobva yaratidza Bherites hazari sechiratidzo chaavo vanonzwisisa kuwedzera kwezivo kwakazarurwa pakusunungurwa muchibato chokuvandudza chakatanga muna 1989. Izvi zvinomiririrwa nekusimbiswa kwakaitwa pane zvakaizivikanwa naDhanieri (Bherites hazari).

Daniyeli anatambuliwa kuwa alijua “jambo” lile “alilofunuliwa Daniyeli,” “na jambo lile lilikuwa la kweli, lakini wakati uliowekwa ulikuwa mrefu; naye akalifahamu jambo lile, akawa na ufahamu wa maono.” Daniyeli alilifahamu “jambo” hilo, na pia “maono.” Neno la Kiebrania “dabar” limetafsiriwa kuwa “jambo” katika aya hiyo, nalo humanisha “neni.” Kwa namna ya kinabii, “neni” hilo linawakilisha maono ya “nyakati saba,” na pia linamwakilisha Kristo, aliye Neni. Vyote viwili, yaani “nyakati saba” na Kristo, ni Mwamba ambao wajenzi waliukataa, naye Daniyeli anawakilisha watu wanaofahamu vipengele vyote viwili vya ishara ya Neni.

Muna Danieri chitsauko 9, ndimba 23, tinowana imwe yendimba dzinokosha zvikuru dzine hukama nezviporofita zvenguva zve makore zviuru zviviri nemazana matatu pamwe chete nemakore zviuru zviviri nemazana mashanu nemakumi maviri, zvinomiririrwa nemubvunzo waDanieri chitsauko 8, ndimba 13, nemhinduro iri mundimba 14. Mubvunzo wacho unobvunza uchiti, “Kusvikira riniko chiono che ‘chazon’ chinoratidza kutsikwa-tsikwa kweimba tsvene neuto, kwakaitwa nechihedheni uyezve nehupapa?” Kutsikwa-tsikwa ikoko kwakatora makore zviuru zviviri nemazana mashanu nemakumi maviri, mukuzadziswa kwe “nguva nomwe” dzaRevhitiko 26.

Mhinduro kumubvunzo wendimba yegumi nenhatu yakanga iri yokuti kusvikira pamakore ane zviuru zviviri namazana matatu; ipapo nzvimbo tsvene yakatsikwa-tsikwa ichanatswa, uye chiratidzo che “mareh” chemakore ane zviuru zviviri namazana matatu chinotsungandiza pamwechete uporofita huviri hwenguva, uye mundimba yegumi nenhatu yaDanieri 9, Gabrieri ari

kutungamirira Danieri kuti anzwisise ukama hwezviratidzo zviviri.

Pakutanga kwemikumbeiro yako, shoko rakabuda; uye ndauya kuzokuzivisa; nokuti unodiwa zvikuru; naizvozvo nzwisisa nyaya iyi, uye fungisisa chiratidzo. Danieri 9:23.

Izwi rinoshandurwa richinzi zvose “kunzwisisa” uye “kufungisisa” mundima iyi ndiro izwi rechiHebheru rokuti “biyn,” uye rinoreva “kuparadzanisa mupfungwa.” Gabhuriyeri anozivisa Dhanyeri kuti aite kuparadzanisa kwemupfungwa pakati pe“shoko” ne“chiratidzo.” “Chiratidzo” chiri mundima iyi ndiro izwi rechiHebheru rokuti “mareh,” uye ndicho chiratidzo chemakore zviuru zviviri namazana matatu chakaguma musi wa22 Gumiguru, 1844. Izwi rechiHebheru rinoshandurwa richinzi “shoko,” ndiro rimwe chetero izwi rinoshandurwa richinzi “chinhu,” mundima yokutanga yechitsauko chegumi. Ndiro izwi rechiHebheru rokuti “dabar,” uye rinomirira chiratidzo chemakore zviuru zviviri namazana mashanu namakumi maviri chakagumawo musi wa22 Gumiguru, 1844.

Mu ndima ya kwanza ya sura ya kumi, watu wa agano la Mungu wa siku za mwisho wanawakilishwa na Beltshaza, nao wameelewa kuongezeka kwa maarifa kulikofika wakati wa mwisho mwaka 1989, ambako kuliwaruhusu kuelewa uhusiano wa maono yale mawili, ambao Wamilleri wa mwendo wa malaika wa kwanza waliuelewa kwa sehemu tu. Katika ndima hiyo, ono linalowakilishwa kama “jambo” linatambulishwa kuwa ndilo refu zaidi kati ya unabii huo miwili, kwa sababu, kati ya marejeo mawili katika ndima hiyo kuhusu “jambo,” Danieli anatambulisha kwamba wakati uliowekwa kwa “jambo” (dabar) ulikuwa “mrefu”, kwa uhusiano na ono (mareh).

Mugore rechitatu raKoreshi mambo wePeresia, shoko rakazarurirwa Danieri, ainzi Bheriteshazari; uye shoko iri rakanga riri rechokwadi, asi nguva yakatarwa yakanga iri refu; uye akanzwisisa shoko racho, akava nokunzwisisa kwechiratidzo. Danieri 10:1.

Азыратэи атабырг, “абагык жэизаккэа” (seven times) Миллеритцэа рыкэфеи аз аамта-апхьазаратэ цхьзракэеи ркны иреихазоу аамта-апхьазаратэ цхьзра шакэу, Лаодикиатэи Адвентизм мап ацэнакуеит, дара ррахьы рхархэарала рхшыфашьара иаганы рхыпсы ахатарахь ирынаго икоу атызтыпк ашьатала. 1863 шыкэсатэи афырхатареи атагыжьреи рфеы “абагык жэизаккэа” мап рыцэыркуа хкынтэ, урт апхьзра аобагы реизыказаашьеи реи мадареи рбазом, насгы анафстэи атызтып афеы аажэи-хпатэи ашышыкэса (2300 years) шазгэартэ акэын ирыбара, ма урт убас ауп иртаху.

Zvakaitika kuvadzidzi vakaparidza “evhangeri youmambo” pakuuya kwaKristu kwekutanga, zvakava nechimwe chakaenzana nazvo muzvakaitika kune avo vakazivisa shoko rekuuya kwake kwechipiri. Sezvakabuda vadzidzi vachiparidza vachiti, “Nguva yazadzika, umambo hwaMwari hwaswedera,” saizvozvowo Miller nevamwe vake vakazivisa kuti nguva youprofitita refu kupfuura dzose uye yekupedzisira inoratidzwa muBhaibheri yakanga yava pedyo kupera, kuti kutonga kwakanga kwava pedyo, uye kuti umambo husingaperi hwakanga hwozotangwa. Kuparidza kwevadzidzi pamusoro penguva kwakanga kwakavakirwa pamavhiki makumi manomwe aDanieri 9. Shoko rakapiwa naMiller nevamwe vake rakazivisa kupera kwemazuva 2300 aDanieri 8:14, ayo mavhiki makumi manomwe ari chikamu chawo. Kuparidza kweumwe neumwe kwakanga kwakavakirwa pakuzadzika kwechikamu chakasiyana chenguva

imwecheteyo huru youprofita.” The Great Controversy, 351.

Musaphonye mantiki ya asili iliyomo katika kifungu hiki cha mwisho. Uadventista wa Laodikia hauufundishi ulimwengu kwamba Wamilleri walidhani patakatifu palipopaswa kutakaswa lilikuwa patakatifu pa mbinguni, kwa maana wao, na yeyote atakayetaka kuangalia kumbukumbu za kihistoria, wanajua kwamba Wamilleri waliamini ya kuwa patakatifu palipopaswa kutakaswa lilikuwa dunia. Kifungu ambacho Uadventista wa Laodikia hukipotisha kwa maangamizi yao wenyewe ni hiki: “hivyo Miller na washirika wake walitangaza kwamba kipindi kirefu kuliko vyote na cha mwisho cha unabii kinachoonekana katika Biblia kilikuwa karibu kuisha,” ambacho wao husisitiza kwamba ni ile miaka elfu mbili na mia tatu ya Danieli sura ya nane, aya ya kumi na nne.

Mabhuku enhoroondo eAdventism pachawo anoratidza kuti vaparidzi vaMillerite mazana matatu VOSE vakashandisa chati yepiyona ya 1843 mumharidzo dzavo, uye zvinonyatsojeka pachati yacho, pamwe chete nezvimwe zvole zvehumbowo hwenhoroondo, kuti “nguva nomwe,” (makore zviuru zviviri nemazana mashanu nemakumi maviri), ndihwo uprofitu hwavakazivisa se “nguva youprofita refu kupfuura dzose uye yokupedzisira,” iyo yakanga “yava pedyo kupera.” Nemhaka yokupanduka kwavo kwa 1863, pavakaramba ibwe repakona renheyo re “nguva nomwe,” iye zvino vanoomerera nounyanzvi hwakapofumadzwa kuti Hanzvadzi White ari kunyora patsva nhoroondo yakatosimbiswa mundima iri muThe Great Controversy.

Mundima rokutanga waDanieri chitsauko chegumi, Bheteshazari anomiririra vanhu vaMwari vemazuva okupedzisira, uye ivo vanonzwisisa zvole mubvunzo nemhinduro zviru muna Danieri chitsauko chechisere, ndima gumi nenhatu negumi neina, izvo Sista White vanoratidza sehwaro nembiru yepakati yokutenda kweAdvent. Mufananidzo unomiririrwa naDanieri mundima iyi, uri kuratidza mutsauko pakati pevanhu vesungano vaMwari vemazuva okupedzisira neAdventism yeRaodhikia, nokuti ndivo vanonzwisisa kuwedzera kwezivo muna 1989.

Mugore rechitatu chaKoreshe mambo wePersia, shoko rakazarurirwa Danieri, ainzi Bheritesazari; uye shoko racho rakanga riri rechokwadi, asi nguva yakatarwa yakanga iri refu; uye akanzwisisa shoko racho, akava nokunzwisisa kwechiratidzo. Danieri 10:1.

Vhesi rokutanga ndiko kutanga kwechiratidzo chakapiwa paRwizi Hidhekeli chinoguma muchitsauko chegumi nembiri. Ndipo patinowana kusunungurwa kwezvakanga zvakaiswa chisimbiso mubhuku raDhanieri panguva yokuguma; naizvozvo, mufananidzo waDhanieri achinzwisisa zvole “chinhu” nechiratidzo, wakabatana navaya vanonzwisisa, avo vanozivikanwa savo “vakachenjera,” vachipesana navaya vasinganzwisisi, vanozivikanwa savo “vakaipa.” Muvhesi regumi rechitsauko chegumi nembiri, kusiyana kuri pakati pemapoka maviri aya kunoratidzwa.

Vazhinji vachacheneswa, uye vachaitwa vachena, uye vachaedzwa; asi vakaipa vachaita zvakaipa; uye hapana wevakaipa achanzwisisa; asi vakachenjera vachanzwisisa. Danieri 12:10.

“ඥානවන්තයෝ” තේරුම් ගනිති, දුෂ්ටයෝ තේරුම් නොගනිති; “තේරුම් ගනිති” ලෙස පරිවර්තනය කර ඇති වචනය යනු නවවන අධියායයේ විසිතුන්වන වාක්යයේ

අප හඳුනාගත් එම වචනයම වේ. එය “biyn” නම් හබ්බේවේ වචනය වන අතර, එහි අර්ථය මානසිකව වනේකර හඳුනා ගැනීමයි. දුෂ්ටයන් දැනුමට වැඩිවීම තේරුම් නොගනිති; මන්ද, පළමු වාක්‍යයේ බලේනෂෙසර් ලෙස ඔහු හඳුනා දක්වනු ලබන විට, ඔහු තේරුම් ගන්නා බවට හඳුනා දක්වනු ලබන සන්ධියන් වන දර්ශන දකෂ අතර මානසික වනේකිරීම සිදු කිරීමට ඔවුන් කැමැත්තක් නොදක්වන බැවිනි; එහිදී ඔහු දානියලේ ලෙස නොව බලේනෂෙසර් ලෙස හඳුනා දක්වනු ලැබේ. පළමු වාක්‍යයේදී ඔහු දවේයන්වහන්සේගේ අවසාන දින ගිවිසුම් ජනනාව ලෙස හඳුනා දක්වනු ලැබේ; තවද, දවේයන්වහන්සේගේ ජනනාව මානසිකව වනෙස හඳුනාගත යුතු දර්ශන දකෂ තේරුම් ගන්නා අය ලෙසද ඔහු හඳුනා දක්වනු ලැබේ. යෝසූස්වහන්සේ යම් දයෙක අවසානය එහි ආරම්භය මඟින් නිරූපණය කරති; දොළොස්වන අධියෆයයේදී ඥානවන්තයන් යනු දදෙහස් තුන්සිය අවුරුදු අනාවැකියන්, එය “වඩාත් දීර්ඝ වූද අවසාන වූද” කාල අනාවැකිය වන දදෙහස් පන්සිය විසි අවුරුදු අනාවැකිය සමඟ ඇති සෘජු සම්බන්ධතාවයන් තේරුම් ගන්නා අයයි.

A re tla tswelela ka thuto ya rona ya pono ya bofelo ya ga Daniele mo setlhogong se se latelang.

Vanhu vangu vari kuparadzwa nokushayiwa zivo; nokuti wakaramba zivo, neniwo ndichakuramba, kuti urege kuva muprista wangu; sezvo wakanganwa murayiro waMwari wako, neniwo ndichakanganwa vana vako. Hosea 4:6.

Nembe tonu, tamun bere kiri kulomabia bou, da obiri muni fua, ye oforo oforo wari yengi muni bigha ye oforiya asariya muni wari bunumo, Yesu Kristi fuo God gbaama. Yeri mi, agumoni soniye na Buku Munide me, “Bighi, a Sion me beikorosapu kunu ye tumu koro gbarasin, a fini, a munide; da ere bara yengi tein, ere ma gbori.” Yeri mi, ini soniye bara yengi munide, ere munide; ama ini soniye ma tumu, “kunu ye beikorosapu bo ere ye karamabia gbarasin, ere na beikorosapu kunu ye tumu koro,” da “kunu ye kirikiri, da pere ye karakara.” Ere bo soniye Oru me kirikiri, tumu de ma; yeri mi bo ere ye seatin. Ama ini soniye, ini fini tombo, amanyanabo oforiya mun, asariya munide, tombo munide, tombo ye God fuo gaari; ini soniye se ere ye minabia bo, ere soniye da ini kiri warikuma biriye me boi na munide ere ye torumumun tein. Kiri gbarabu, ini soniye ma bo tombo; ama soniye ghanabou, ini soniye bo God ye tombo; kiri gbarabu, ini soniye ma inengi sumu, ama soniye ghanabou, ini soniye inengi sumu. 1 Peter 2:5–10.

Uye verengai kuti mwoyo murefu waShe wedu ruponeso; sezvakanorawo kwamuri hama yedu inodikamwa Pauro, maererano nouchenjeri hwaakapihwa; sezvaanoitawo patsamba dzake dzose, achitaura madziri pamusoro pezvinhu izvi; umo mune zvimwe zvinhu zvinonetsa kunzwisiswa, zvinomonyororwa navasina kudzidza navasingagadzikani, sezvavanoitawo mamwewo Magwaro, zvichiuyisa kuparadzwa kwavo pachavo. Naizvozvo imi, vadikanwa, zvamunoziva zvinhu izvi kare, chenjererai kuti muregewo kutsauswa nokukanganisa kwavakaipa, mukawa pakusimba kwenyu pachenyu. 2 Petro 3:15–17.

Vasiyeuchidze zvinhu izvi, uchivarayira pamberi paShe kuti varege kukakavadzana pamusoro pamashoko zvisingabatsiri chinhu, asi zvinongoitira kuparadza vanonzwa. Shingaira kuti uzviratidze kuna Mwari wakatenderwa, uri mushandi asingafaniri kunyadziswa, anoruramisa zvakana shoko rechokwadi. Asi dzivisa kutaura kusina utsvene nokusina maturo; nokuti

kuchawedzera kuenda pakusada Mwari kukuru. 2 Timotio 2:14–16.